

Вшанування Тараса Шевченка

Любов Волинець

Константина Малицька

Зразок поезії в пам'ять Шевченка

Листівка - "Шевченкова могила"

Листівка із Т. Г. Шевченком

Могутність і велич поезії Тараса Шевченка, вплив, який вона мала і має на кожен нову генерацію українців, є такою ж вагомою і потужною тепер, як і була у час першого видання Кобзаря у 1840 році. Саме поезія Шевченка пробудила національну свідомість, підкреслила національну ідентичність, вселила в народ патріотичні почуття до рідної землі, до рідного народу, до його культури та історичної спадщини. Протягом багатьох років національного випробування, політичного пригноблення, спроби національного винищення Шевченкова поезія була тим, що скріплювало український народ у його боротьбі за незалежність, за збереження історичної пам'яті та своєї ідентичності. Провідники українського суспільства, а особливо педагоги, учителі, використовували усі можливі методи, щоб просвітити населення щодо Шевченка, нав'язати шанобливість до нього, захопити народ Шевченковими ідеями та запалити в них бажання виконати Шевченків заповіт.

Західна Україна в кінці 19-го - початку 20-го століть переживала велике масове культурне і народне просвітництво, відродження національної свідомості. Члени освічених та вищих суспільних верств народу особливо турбувалися про можливість надання освіти не грамотному та напів грамотному сільському населенню. Вони звернули свою увагу насамперед, на сільських дітей і почали

організувати одно і двокласні школи по селах. Оскільки в ті роки була велика нестача української дитячої літератури та українських підручників, українські педагоги по містах почали інтенсивно працювати над виправленням цих недоліків. Почав виходити дитячий журнал Дзвінок (1890-1914), а видатні письменники, поети почали писати оповідання, вірші та пісні для дітей, видавати листівки, які б ілюстрували життя і творчість Шевченка тощо. Державний уряд і суспільні закони нарешті дали дозвіл жінкам здобувати вищу освіту. Багато жінок закінчували учительські семінарії, бо професія учительки в ті роки вважалась єдиною пристойною професією для жінки. Це збільшило кількість учительок, які могли організувати школи по селах.

Наш Музей і бібліотека має унікальну збірку видань, включаючи перше видання Кобзаря 1840 року, та вагомих наукових праць про поезію Шевченка, його ідеологію та могутність поетичного слова і впливову силу на український народ. Серед цих матеріалів маємо також цікаві ефемерні зразки, тематично пов'язані з Шевченком, як, наприклад, листівки з 1904-1906 років. Ми також маємо кілька річників дитячого журналу Дзвінок (1906, 1911). До цього журналу подавали свої твори відомі письменники, поети та мистці. Одна із дописувачів до журналу, - відома педагог та письменниця Константина

Малицька (1872-1947), яка підписувала свої літературні твори псевдонімом Віра Лебедова. Вона учительвала у багатьох селах Галичини та Буковини, а згодом - у дівочій школі у Львові, брала активну участь у жіночих організаціях, заснувала фонд "На потреби України", який був великою матеріальною допомогою Січовим Стрільцям, і багато іншого. Вона писала відповідні сценічні твори для дітей з нагоди відзначення важливих національних свят чи видатних осіб, таких як Тарас Шевченко, Іван Котляревський та інших. Малицька також була автором популярних стрілецьких та дитячих пісень. Однією з найвідоміших є

*Чом, чом, чом земле моя,
Так любя ти мені,
Так любя ти мені?
Чом, чом, чом, земле моя,
Чарує так мене
Краса твоя?*

У 1915 році, коли царські російські війська окупували Галичину, Константину та багатьох чільних громадських діячів арештували і як заручників вивезли на Сибір. Хоч жили вони на Сибірі примусово, проте мали право переписуватися та свobodно жити у даному місті чи околиці. Навіть там, в обмежених обставинах, Константина продовжувала працю педагога, організувала шкільні програми, робила доповіді тощо. У місті

Красноярску, царський уряд роками засилав багатьох політичних активістів, проживала також велика кількість українських поселенців. Константина відразу після прибуття почала організувати школу для дітей українських поселенців. Більшість цих дітей вже були зрусифіковані і ледве говорили українською та, Малицька зуміла підучити їх, дати лекції з української історії та збудити у них українську свідомість. У 1920 році усіх заручників, в тому числі і Константину Малицьку, було звільнено. Вона повернулася до Львова, де і продовжувала свою педагогічну і громадську роботу.

На одній із листівок за 1905 рік маємо зображення дітей села Миловане, Товмацького району, Івано-Франківської області, які на сцені ставлять п'єсу авторства Віри Лебедової "Вінок на могилу Шевченка". Стіни сцени прибрані довгими тканими ряднами із традиційним товмацьким смуговим орнаментом, якими селяни прикрашали свої домівки. Інша листівка, видана 1904 р, але вислана 1906 р., зображає Тараса Шевченка у футряній шапці, перед ним ліра, а зображення оповите лавровими гілками. Під портретом Шевченка в геральдичнім щиті, лев у короні (традиційний символ Галичини). Під щитом - напис "Ще не вмерла Україна". Третя листівка - твір мистця Івана Косинина, який був головним ілюстратором журналу "Дзвінок", повна символічних елементів. Посередині листівки зображена могила Шевченка, внизу зліва - сільська хатинка, мабуть та, в якій народився поет. З правого боку, у формі жіночої постаті з музичним інструментом в руках, мистець зображає Шевченкову Музу. За нею - окрилений дух - символ Шевченкової Долі. На задньому тлі бушують води Дніпра, в яких ледве видніють жіночі постаті - русалки - персонажі перших віршів Тараса Шевченка.

Це ще один приклад того, яким важливим є збереження навіть найменшого і, може, на перший погляд непомітного предмету. А з нього можна почерпнути багат різної інформації.

Постанова п'єси Віри Лебедової "Вінок на могилу Шевченка"